

**8D07211 – «Былғары бұйымдарының индустриясы»
білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD)
ғылыми дәрежесін алуға ұсынылған
Бектаев Қазыбек Бакитжанұлының
«Балалардың аяқ киіміне арналған текстиль материалдарын әрлеудің
экологиялық қауіпсіз технологиясын әзірлеу және қолдану»
тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ғылыми кеңесшінің**

ШКІРІ

Аяқ киім өндірісінде көптеген материалдар түрлері қолданылады, ол аяқ киімнің тағайындалуына, түріне, жыл мезгіліне, классификациясына қарай таңдалады. Қолданылатын материалдардың көбісі гигиеналық талаптарға сай келмейді, сол себепті тұтынушылардың табандарының ауруларына алып келуі мүмкін. Ондай материалдарды өндіру және өңдеу барысында қазіргі уақытта кең тараған әр түрлі экологияға қауіпті және зиянды синтетикалық заттар, қоспалар мен бояулар қолданылады.

Қазіргі заманда жеңіл өнеркәсіптің дамуы экономикалық, әлеуметтік және экологиялық сияқты көптеген аспектілерді ескеруді талап етеді. Соның ішінде қоршаған ортаны қорғау және өндіріс пен өнімді экологияландыру мәселелері аса маңызды болып табылады.

Сол себепті Қазақстанда өсетін өсімдіктерден бояғыш экстрактілерін алып, бекіткіш қоспалар ретінде қасиеттерін жақсартып жеңіл өнеркәсіп материалдарын әрлеуге қолдану арқылы экологиялық таза технологияларды жасаудың жақсы перспективалары бар.

Зерттеу мақсаты — Қазақстанның оңтүстік аймақтарында өсетін өсімдіктерден алынған өсімдік экстрактілерін пайдалана отырып, жеңіл өнеркәсіп материалдарын өңдеу технологиясын әзірлеу және балалар аяқ киіміне қолдану.

Зерттеу объектілері мен нысаны. Қазақстанның оңтүстігінде өсетін жүзгін өсімдігінің бөлшектерінен бояу экстрактілерін алу және маталарды бояу процесі. Зерттеу нысаны текстиль материалдары, бояу экстрактілері, балалар аяқ киімі.

Қазыбек Бектаев аяқ киімге арналған текстиль материалдарының физика-механикалық қасиеттерін зерттеп, оңтайлы материал түрін таңдады. Қазақстанның оңтүстігінде өсетін жүзгін өсімдігінің жапырақтары, бұтақтары және тамырларынан әртүрлі бояғыш экстрактілерін алып, бекіткіш ретінде емен қабығының ұнтағы мен квасцы қолданып, таңдалған текстиль материалдарын әрлеп өңделді. Әрленген текстиль материалдарының колористикалық, гигиеналық және антибактериалдық қасиеттерін кешенді зерттеді.

Зерттеу нәтижесінде өсімдіктерден алынған экстрактімен боялған материалдардың жақсы колористикалық, гигиеналық және антибактериалдық қасиеттері бар екендігін дәлелдеді. Алынған материалдар негізінде балаларға

арналған ортопедиялық аяқ киімнің өндірістік үлгісі жасалынып, «ТаразКожОбувь» ЖШС кәсіпорнына енгізілді.

Жұмыс Қазақстандағы бояғыш қасиеттері бар өсімдіктердің ассортиментін кеңейтуге де жол ашты.

Бұл зерттеудің ғылыми үлесі қоршаған ортаға әсерді азайтуға және жеңіл өнеркәсібінде тұрақты экологиялық өндірісті дамытуға ықпал етеді.

Жұмыстың практикалық маңыздылығы табиғи бояғыштардың текстиль материалдарының қасиеттеріне әсерін терең талдауда, жеңіл өнеркәсіптің әртүрлі салаларында қолдануға болатын экологиялық таза материалдарды өндірудің технологиялық негізін әзірлеуде.

Диссертацияда берілген зерттеу жұмыстары талаптарға сай заманауи жабдықтарда орындалды. Жұмыстың қорытындысы ретінде зерттеу жұмысының нәтижелері Scopus және Web of Science деректер базасына енетін жоғары рейтингті журналда 1 мақала және ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитетінің тізбесіне енетін басылымда 4 мақала жарияланды. Сонымен қатар ҚР Әділет министрлігінің Ұлттық зияткерлік меншік институтына өнертабыстық патентке 2 өтінім ұсынылды.

Орындалған диссертациялық жұмыс Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің білім мен ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитетінің докторлық диссертацияға қойылатын талаптарына жауап береді.

Бектаев Қазыбек Бакитжанұлының «Балалардың аяқ киіміне арналған текстиль материалдарын әрлеудің экологиялық қауіпсіз технологиясын әзірлеу және қолдану» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы 8D07211 – «Былғары бұйымдарының индустриясы» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін қорғауға жіберуге ұсынамын.

Ғылыми кеңесшісі

М.Х. Дулати атындағы Тараз университеті

PhD, қауымдастырылған профессор

Абзалбекұлы Б.